Vroeger en nu: wonen aan de grens heeft zijn voordelen!

Dat wonen dicht bij de grens nu, maar ook vroeger, zijn voordelen heeft leren uit het volgend artikel van onze onverzadigbare schrijver Louis Verpraet:

In de jaren 1930 ontdekte een groot Nederlands farmaceutisch bedrijf het belang van insuline bij de behandeling van diabetes. Diabetespatiënten mogen geen suiker gebruiken. Er was een kunstmatig zoetmiddel (sacharine) op de markt gekomen dat wel toegelaten was voor diabetespatiënten. Onze suikerfabrikanten vreesden echter voor een sterke daling van de suikeromzet en via politieke weg kwam er een reglementering op de verkoop van sacharine. Om aan een doosje sacharine te geraken, moest men eerst een voorschrift halen bij de dokter en dan naar de apotheker, want alleen" hij" mocht in België dat product verkopen. Dat werd uiteraard een dure grap! In Nederland echter was de vrije verkoop ervan toegelaten. Er was een bakker, net over de grens in Putte, bij wie men het product zo kon verkrijgen. Begrijpelijk, dat deze veel Belgische klanten kreeg, zelfs van ver over de grens. Die bakker verkocht ook aanstekers of allumeurs, een nuttig vervangmiddel voor lucifers of stekskes. Voor rokers was dit zeer praktisch. Je moest er alleen op letten, dat er een steentje (vuursteentje) in zat, waarmee een vonk gemaakt kon worden. Er was ook een ruimte voorzien, die gevuld werd met benzine. Eenmaal gevuld, dan kon men er vele malen een vlam mee te voorschijn toveren. Maar de Belgische luciferindustrie zag ook hier een ernstige concurrent voor het gebruik van lucifers en ook weer via politieke weg lukte het hen te verkrijgen, dat men een allumeur levenslang mocht gebruiken na het betalen van een zware taks van ik geloof wel 200frs. Dan werd er in de bodem een Belgische leeuw geslagen naast de vulling. Maar… een Belg zou een Belg niet zijn, als hij niet een oplossing zou zoeken, om aan die taks te ontsnappen en ja, je raadt het al: de Putse bakker verkocht zijn allumeurs als zoete broodjes aan zijn klanten uit Belgenland.

Dit is ook bijna een eeuw geleden…

Louis Verpraet

Na het zwemmen in z'n blootje in de taxi!

Eind de jaren '50 woonde de grootmoeder van Stephan (Aerts) in de Heidestatiestraat n°13. Stephan was daar heel vaak. De naaste buren (n°15) hadden een kleindochter van dezelfde leeftijd als Stephan en zij verbleef ook dikwijls bij haar grootouders. Dus de twee kinderen speelden veel samen. Op een zomerse dag genoot elke familie van een vrije dag. Tegen etenstijd werden de kinderen geroepen. Maar de familie dacht dat Stephan bij de buren was en evenzo dachten die hetzelfde, de kleindochter is hiernaast. Oei… waar zijn de kinderen? Naar buur Charel Letens gelopen, hij had een taxibedrijf en werd gevraagd of hij met de moeders kon rondrijden om de deugnieten te vinden. De grootmoeders en de rest van de familie bleven thuis ongerust wachten in de hoop dat die twee terug kwamen opdagen. Heide was natuurlijk minder bevolkt dan nu. Aan de mensen die ze tegenkwamen vroegen ze telkens: hebben jullie

twee kinderen gezien van zes en zeven jaar, een meisje en een jongen? Tot er iemand zei: ja en die zijn richting hei gegaan. En jawel de twee pagadders waren aan het Van Gansenven. “Zwemmen”

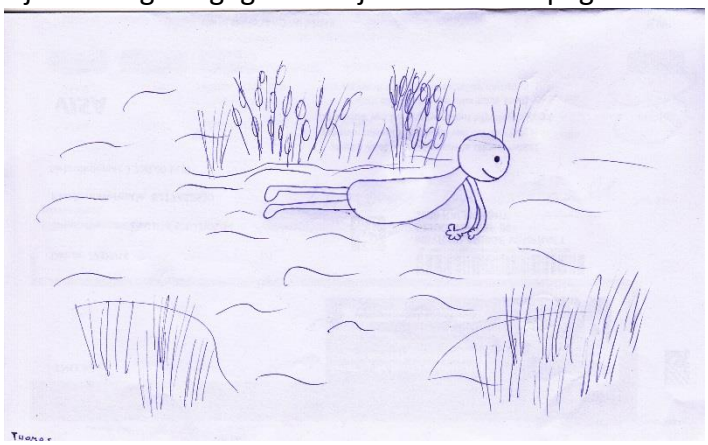

deden wij, als kinderen van de hei, handen op de bodem, lichaam en beentjes horizontaal en dan verder kruipen. Dat was leuk maar je kreeg de geur van het ven er wel bij. Dus ze hadden hun kleertjes uitgedaan om ze niet nat en geurend terug aan te doen. De moeders waren dolblij om hun kinderen te zien naar natuurlijk ook boos van ongerustheid. De twee moesten in hun blootje in de taxi. In de Heidestatiestraat aangekomen, parkeerde Charel Letens zijn taxi bij hem thuis en moesten de twee ontsnappers in hun blootje naar huis. Dat was maximum 10 meter. Stephan vond dit vreselijk want hij dacht dat iedereen in Heide dat nu wel zou weten of gezien hebben.

(Bijdrage van Clarie Verpraet, weduwe van Stephan Aerts, op de foto Stephan met de kepie van Charel Letens, tekening “zwemmen in het ven” werd door de kleinzoon gemaakt)

Afscheidswoord voor Daniël De Smedt

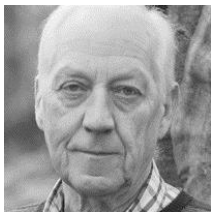

'In een periode die stijf staat van spanningen, onrust, angst en polarisaties, is er nood aan de verbindende kracht die van gewone mensen kan uitgaan', schrijft Jos Vranckx. En die verbondenheid schuilt soms in de meest onverwachte hoeken.

Het moeten niet altijd BV's, vedetten of experten zijn die aandacht krijgen, soms verdient een ogenschijnlijk marginale mens ook wel eens in de kijker te komen. Zoals de pas overleden Danny, een voormalige medewerker van de Kalmthoutse groendienst. Klein en pezig van gestalte, hij had iets jongensachtigs in zijn voorkomen ondanks zijn 82 jaar. In het dorp was hij wereldberoemd en geliefd, gewoon door zijn aanwezigheid. Ook al was hij doof, hij was één en al expressie.

Communicatie kan soms sterker zijn zonder dan met woorden, zo blijkt. Blijkbaar bestaan er mensen die van nature niets kwaadaardigs in zich (lijken te) hebben en enkel 'positiviteit' uitstralen. Merkwaardig dat dit doorgaans mensen zijn met een of andere handicap. Bekend is de innerlijke transparantie van kinderen - en volwassenen - met het syndroom van Down. De confrontatie met hun 'naïeve' levensblijheid en onschuld doet velen in hun omgeving anders aankijken tegen het leven zelf.

Het bekende vers van Leonard Cohen - '*There is a crack in everything, that's how the light gets in*' - kan in mensen met een 'afwijking' bijzonder zichtbaar zijn.

Danny werd begraven op de allereerste uitvaartdienst in de kerk na de maandenlange lockdown. Een week voordien was hij opgenomen in het ziekenhuis met een hersentumor. Je zou bijna denken dat hij zijn heengaan had 'uitgesteld' tot hij in 'zijn' kerk begraven kon worden. Met een échte mis, met alles erop en eraan, inclusief wierook, want jarenlang was hij hier koster en misdienaar geweest. In het enthousiast zwaaien met het wierookvat was hij altijd een specialist geweest.

In de (relatief) volle kerk werd Danny met lofredes uitgezwaaid: van de lokale voetbalclub, de parochie, de familie. En van de buren, die hij geregeld voorzag van groenten en verse eitjes. De basis van zijn lokale populariteit lag in de periode toen hij als groenverzorger onder meer verantwoordelijk was voor het onderhoud van het kerkhof en omgeving. Hij deed dat met zoveel zorg en toewijding, dat mensen hem kwamen vragen om ook het graf van hun familie te onderhouden. Of hun eigen tuin. Zo bouwde hij stilaan een netwerk uit. Wanneer hij in de dorpskern aan de slag was, had hij oog voor al wie hem passeerde en groette met de duim omhoog en een brede lach van herkenning. Hetzelfde extraverte en opmonterende gedrag demonstreerde Danny als supporter van de lokale voetbalclub, waarvoor hij jarenlang de krijtlijnen op het veld tekende en de tickets controleerde. Ook de jeugdploegen volgde hij met passie.

Even enthousiast was hij als misdienaar - heel vreemd om hem te zien in een wit koorkleed. Lang van tevoren stond hij aan de ingang van de kerk te wachten om gelovigen te verwelkomen met een stevige handdruk. Hij stak de kaarsen aan en zette alles klaar. Zijn doofheid compenseerde hij met aandacht voor het kleinste signaal, bijvoorbeeld van de pastoor wanneer hij de bel moest luiden voor de consecratie. Toen de microfoon eens te hoog opgesteld stond voor een kind dat een tekst voorlas, en niemand hoorde wat er gezegd werd, liep Danny naar voor om de microfoon goed te zetten. Achteraf vroeg de pastoor hem hoe hij wist dat er iets mis was. En wat bleek? 'Hij voelt dingen aan via de trillingen van de vloer'.

Levenslessen:

Dat een dove mens zo ongelooflijk sociaal kan zijn, enkel met behulp van gebarentaal en gelaatsexpressie, is een wonder op zich. Er zijn misschien ook lessen uit te trekken. In de eerste plaats over de plaats van mensen met een handicap in onze samenleving. We voelen ons onwennig bij de confrontatie met afwijkingen of beperkingen, fysiek of mentaal, daarom laten we ze liever in hun eigen 'bubbel' zitten. Ik heb nog de tijd meegemaakt in mijn geboortestad Geel, met haar befaamde gezinsverpleging, dat de zogenaamde 'krankzinnigen' vrij op straat konden rondlopen, de fanfare 'dirigeren' en evenementen bijwonen. Wat nu onvoorstelbaar is.

Ook sommige van Danny's buren vonden een 'marginale figuur' in hun straat niet zo leuk en lieten betijen als hun kinderen de weerloze man een poets wilden bakken. Wat hem danig van zijn stuk bracht, want hij begreep niet waarom iemand hem wilde pesten.

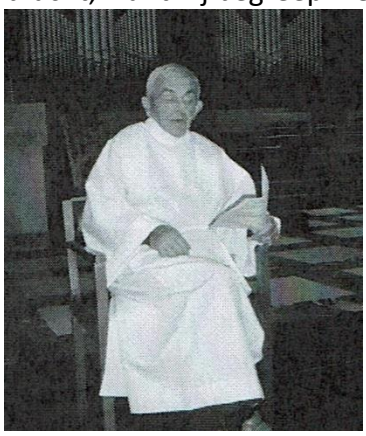

Kleine goedheid:

Een tweede conclusie is zeker: de waarde van belangeloze gebaren van betrokkenheid. Anders gezegd: van 'kleine goedheid', naar het centrale thema uit de sociale filosofie van Emmanuel Levinas. 'Goedheid is gekkenwerk, maar tegelijk is er niets meer menselijk dan dat.' Signalen van goedheid en empathie kunnen overkomen als soft, wereldvreemd, nutteloos en zelfs onnozel, maar zijn in werkelijkheid levensnoodzakelijk want ze zorgen voor smeerolie en helende zalf in menselijke relaties. Door zijn vertrouwde en altijd opgewekte aanwezigheid in het straatbeeld, rond het lokale voetbalveld en in de parochie, was Danny een ontwapenend baken van verbinding en vertrouwdheid, ondanks zichzelf. Daarom deed zijn leven me ook denken aan de term 'presentie', bekend geworden door het onderzoekswerk van de Nederlandse hoogleraar Andreas Baart naar de zorg- en welzijnssector. Tegenover de activistische hulpverlening en de vaste protocollen - *interventie* - stelt hij de beschikbaarheid en openheid voor spontane contacten met mensen die je toevallig ontmoet. *Presentie*. Gewoon het fysieke 'aanwezig zijn' kan al werken. Dat 'presentie' een grote impact kan hebben op een gemeenschap, bleek eind mei bijvoorbeeld ook in Schoten, waar het overlijden van de lokale pastoor Flor Stes (78) een enorme weerklank had bij de hele bevolking. Een geliefde man, en niet enkel in katholieke kringen, omdat ook hij zo levenslustig en 'aanwezig' was, veel met de fiets onderweg, iedereen groette die hij tegenkwam en graag tijd maakte voor een praatje.

In een periode die stijf staat van spanningen, onrust, angst en polarisaties, is er nood aan de verbindende kracht die van gewone mensen kan uitgaan zonder dat ze daar iets speciaals voor doen, gewoon door hun *zijn*. Antihelden in tijden van individualisme en prestatiedrang. 'De sa-

menleving schreeuwt om gemeenschapszin', stelde filosoof en socioloog Gabriel van den Brink onlangs in een interview. 'Wat hebben we nog met elkaar? Kennen we elkaar? Vertrouwen we elkaar?' Figuren als de dove Danny of de empathische pastoor Stes hebben alvast een voorbeeld gegeven.
(Jos Vranckx woont in de Hazendreef in Heide, is een gewezen journalist van GVA, schreef deze bijdrage voor Knack)

Reacties

Louis Verpraet stuurde ons een reactie over de "komme":
Ik wil beginnen met te vertellen dat ik de "komme" ken en gezien heb op een tentoonstelling in 1968 en 1972 in verband met de Kalmthoutse Heide. De kist is een grote, ouderwetse, zwarte kist, zoals veel families er vroeger één in het bezit hadden. Het bijzondere aan deze kist is dat zij drie ingewikkelde sloten bevat. Voor het verdrag van Munster in 1648 vormden Essen, Kalmthout en Oost-Huybergen samen een Heerlijkheid binnen het Hertogdom Brabant en de waardevolle papieren en documenten van deze bovengenoemde Heerlijkheid werden in die kist bewaard, en éénmaal die kist gesloten waren er drie sleutels nodig. Een schepen van ieder deel van de Heerlijkheid bezat een sleutel en als de kist geopend moest worden, dan moesten de drie schepenen samen komen, om dit terzelfder tijd te kunnen doen. De Heer Vorsselmans, archivaris van de Gemeente Kalmthout zei me dat, op een tentoonstelling in Roosendaal, in verband met de Abdij van Tongerloo, de sleutels gestolen werden. Valt de kist dicht en op slot, dan kan ze niet meer geopend worden. Waar de "komme" zich nu bevindt, weet ik niet. Waarschijnlijk weten ze dat wel op het archief.

Ook op het artikel over "zwarte Jef" de bollekesverkoper werd gereageerd. Stan Wagemans stuurde ons een foto toe genomen op het Kon. Astridplein in Antwerpen waarop te zien is dat Jef zichzelf zo noemde. We ontvingen ook een reactie van Walter Ritzky uit de Dennendreef:

Beste Louis: likke… lakke kwam inderdaad uit Antwerpen. Op elke thuismatch van Beerschot op het Kiel in de jaren '50- '60 was hij aanwezig en verkocht hij die bollekes in puntzakjes voor 5 fr.! Zie hem nog voor mij! Hij lachte altijd en verkocht veel.

De "Sint Jacobskapel"

Ik lees je blaadje elke keer stapje voor stapje en het doet mij veel lees plezier. Ook over de Sint Jacobskapel heb ik ook al veel opgezocht en gelezen. In ben dan ook geboren in de Molenstraat,

zowat er recht tegenover. Wat ik als kind nog goed weet is dat in onze straat Marinus Baetens woonde. Zijn zoon had toen op de Kapellensteenweg (dorp) een schilderswinkel. Nu terug over de vroegere kapel, in het boek, "Van Kapel tot Site" wordt vermeld dat er ook een aantal kunstenaars de kapel hebben vereeuwigend op doek. In het boek ontbreekt het schilderij van Marinus en Louis Baetens. Nu raar waar maar, dit schilderij hangt bij mij thuis. *(ons toegezonden door Paul Witters, vrijwilliger in Beukenhof)*

Rhododendroms verdwenen aan “Mont Noir”

Een tweetal weken geleden ontvingen we een mail van Bob Autrique (Max Temmermanlaan). Hij maakte toen een nota rond het verdwijnen van de rhododendroms in de heide ter hoogte van het vroegere landgoed “Mont Noir” (zie foto). Hij vond het bijzonder jammer dat een dergelijke mooie baken in de heide zo maar verdween. Hij schreef:

Ik ben al jaren lid van Natuurpunt maar sedert gisteren ben ik deze lui zo hevig gaan haten dat ik het van me moet afschrijven of ik doe een ongeluk. Ik woon al 40 jaar in Heide en ieder jaar ga ik op wandel, camera in aanslag, naar de Mont Noir. U weet wel, het rechthoekig terrein in het noorden tegen de Nederlandse grens met een omwalling die meestal droog ligt. Hier groeien prachtige rhodondenrons weelderig, vurig, geurig, tot wel 8 meter hoog. De Mont Noir is een juweel in het staatsreservaat dat met zon erop paradijselijke allures krijgt. Gisteren beleefde ik echter een hevige sentimentele schok. Alle struiken waren verdwenen, uitgerukt en weggevoerd en geloof me, het waren er véél! Gelegitimeerd vandalisme. Georganiseerde misdaad tegen de natuur.

Eigenlijk had ik Bob toen gezegd dat we ons krantje objectief wilde houden en dergelijke meldingen liefst niet wilde opnemen. Bob had de nota ook overgemaakt aan de mensen van natuurbeheer. De verantwoordelijken van natuurbeheer reageerden, Bob stuurde deze reactie nu ook naar onze redactie. We besloten dan ook om het verhaal helemaal te publiceren:

Beste Bob, dank voor je mail, Uw bezorgdheid wat betreft de rhododendrons in de Mont Noir is een teken van grote betrokkenheid met het gebied, iets wat we enkel maar kunnen appreciëren. Het klopt dat we tijdens de winter van 2018-2019 de rhododendron hebben verwijderd. Dit hadden we ook zo gecommuniceerd via de nieuwsbrief van het Grenspark, het gemeentebladje, in onze infoborden en op het terrein ter plaatse. Natuur met enige biodiversiteit en ecologische waarde is niet zo veel meer aanwezig in Vlaanderen en Europa, en als ze al aanwezig is, is ze vaak nog in (zeer) slechte conditie. Daarom zijn er in heel Europa reservaten aangeduid waar natuur de voorrang krijgt, de Natura2000-gebieden, waar nog de mogelijkheid is zeldzame natuur te herstellen, om er de zeldzame soorten die zich er thuis voelen, niet te laten uitsterven. De Kalmthoutse Heide is zo’n natuurreservaat. Hierdoor zijn we wettelijk verplicht om in onze waardevolste bossen, waaronder ook de Mont Noir, maatregelen te nemen om deze te behouden en laten uitgroeien tot ‘Oude Eiken-Berken-bossen op zeer voedselarm zand’. Dit om meer kansen te geven aan zeldzame soorten als zwarte specht, wespendief, sperwer, boommarter… Eén van die maatregelen is het weghalen van de rhododendron. Rhododendron is voor sommigen een esthetisch mooie plant, maar past jammer genoeg niet in dit type bos, door z’n nefaste effect op de natuur. Ze overgroeit alles en vergiftigt de bodem, waardoor

andere planten niet kunnen ontkiemen, waardoor de biodiversiteit stilaan verdwijnt. Sinds de 1e wereldoorlog ligt de Mont Noir er ook verlaten bij zonder enig omzien, langer dan dat het ooit als parkdomein heeft bestaan. Door de ligging in de Kalmthoutse Heide en de huidige maatschappelijke noden, is het herstellen en verbeteren van de natuur in de Mont Noir belangrijker voor onze maatschappij dan het park dat het ooit eens geweest is. Wat niet betekent dat de geschiedenis van het voormalig domein dan onbelangrijk is. Alle elementen die geen grote negatieve impact hebben op de natuur, zoals de zuilen, dreven, funderingen, parkbomen, vijvers, … zullen zeker behouden blijven. Alsook de rhododendron op dat eilandje, dat we welzeker bewust gespaard hebben als historische getuige, waar deze geen al te grote bedreiging meer kan vormen. We plannen ook in de toekomst wat extra inrichting en informatie ter plaatse onder de vorm van banken en infoborden om deze elementen te duiden binnen het historisch kader. Met het wegnemen van de rhododendron denk ik dat we nu zelfs de oorspronkelijke indeling van het domein dichter benaderen dan tijdens de overwoekering. Zo zijn de dreven en bijzondere bomen terug volledig vrijgesteld als toentertijd, alsook de oude vijver in de tuin van de villa en de twee eilanden in de vorm 'B' en 'F', gevormd naar de eerste letters van de voornamen van Bernhard Bernsohn en z'n vrouw Françoise.

(op de tweede foto is te zien hoe het paviljoen en de omgeving er voor de eerste oorlog uitzag)

Ook dit nog!

Er komen bijzonder warme dagen aan, ook de natuur zal deze warmte moeten verdragen en overleven. Daarenboven mogen we het brandgevaar niet vergeten. Wees dus bijzonder voorzichtig wanneer je één dezer dagen een wandeling maakt in ons natuurreservaat!

Van de redactie:

Dit is het laatste krantje dat op donderdag verschijnt. Vanaf volgende week gaan we de frequentie een beetje verlagen, we gaan wekelijks op maandag verschijnen (op zondag in jouw mailbox). Voorlopig is er nog wel voldoende redactiemateriaal maar ondertussen komt het verenigingsleven, waarin ik redelijk actief ben, stilaan op terug op gang. Ook de kleinkinderen gaan terug wat meer aandacht vragen tijdens de vakantie! Toch wil ik het nog niet opgeven, ik mag dagelijks ervaren dat de honger naar dit nieuws groot blijft, we zien wel wat er in de toekomst uit kan groeien.

Heide vertelt is een tijdelijke uitgave

Redactie: Louis van den Buijs
vandenbuijslouis@gmail.com
0477/22.24.81

Eerder verschenen krantjes kan je downloaden via www.binkalmthout.be